

Michał Puchala*

ZGROMADZENIE FEDERALNE KONFEDERACJI SZWAJCARSKIEJ – NADRZĘDNA WŁADZA CZY KLASYCZNY PARLAMENT?

Streszczenie

Celem poniższego artykułu jest przeanalizowanie pod względem zarówno prawnym, jak i doktrynalnym ustrojowej pozycji Zgromadzenia Federalnego. Obecny dorobek naukowy nie wykształcił konsensusu wśród badaczy i naukowców, co do realizowanej tam zasady organizacji władzy, doprowadzając tym do sporu w doktrynie. Obecnie w doktrynie postulowane są dwa poglądy na aparat ustrojowy państwa Helwetów – stanowisko o realizowaniu niespotykanej w państwach demokratycznych nadrzędności parlamentu, w opozycji do poglądu o istnieniu tam trójpodziału władzy, aczkolwiek realizowanego w specyficzny sposób. Przeanalizowana literatura wraz z dorobkiem prawnym tego państwa wskazują na słuszność drugiego poglądu.

Słowa kluczowe: Zgromadzenie Federalne, trójpodział władzy, nadrzędność władzy państwowej, system rządów

Wstęp

Określenie systemu rządów w Konfederacji Szwajcarskiej, jak i próba jego zbadania, jest z perspektywy naukowej kwestią trudną, ale również rozwijającą. Do dzisiaj wśród badaczy ustrojów europejskich nie ma pełnej zgody co do pewnych aspektów obecnie istniejącego tam systemu sprawowania rządów. Tworzy to swego rodzaju spór w doktrynie. Po pierwsze, jedną z osi niezgody jest kwestia podstawowa, czyli używanie poprawnego nazewnictwa przy określeniu systemu organizacji władzy państwowej w tym kraju. Nie ma bowiem konsensusu co do tego, czy używanie określonych pojęć jest zasadne w kontekście realizowania głównych postanowień przywołanych systemów, do których ta nazwa miałaby nawiązywać. Część badaczy w swoich pracach naukowych decyduje się bowiem na swobodne używanie wymiennego nazewnictwa przy opisywaniu ustroju Szwajcarii. Spotyka się to w odpowiedzi

z polemiką, jakoby było to rzeczą niepoprawną¹ i w pewnym sensie nieostrożną. Chodzi tu przede wszystkim o odwoływanie się do klasycznej myśli jakobińskiej, która to postulowała nadrzędną pozycję parlamentu (z jasno określonymi założeniami organizacyjnymi), co za tym idzie, do określania szwajcarskiego systemu rządów jako „rządów zgromadzenia”. Po drugie zaś, wśród badaczy nie ma wykształconego jednolitego stanowiska co do istniejącego tam systemu rządów. Toczy się bowiem polemika, czy ustrój polityczno-prawny Konfederacji Szwajcarskiej realizuje znamiona nadrzędności władzy państwowej, czy mamy tam jednak do czynienia, z wydawać by się mogło, oczywistym dla standardów państwa demokratycznego podziałem władzy².

Na podstawie zgromadzonej literatury i analizy przepisów szwajcarskiej ustawy zasadniczej autor stawia w tym miejscu tezę, iż pomimo literalnego nieujęcia w przepisach zasady trójpodziału władzy, to jest ona realizowana, w specyficzny dla tego państwa sposób. W artykule została przeanalizowana pozycja ustrojowa organu ustawodawczego, wraz z oddelegowaną mu przez ustawodawcę gamą kompetencji, a także zbadano relację między organami konstytucyjnymi. Dla uzasadnienia wysuniętej tezy przyjęto poniższe pytania badawcze: jak szerokie uprawnienia posiada Zgromadzenie Federalne na tle klasycznego parlamentu? Jak kształtują się relacje z pozostałymi organami konstytucyjnymi? Czy parlament jest wobec nich władczy lub nadrzędny? Do zwerifikowania postawionej tezy użyto m.in. analizy aktów prawnych, analizy literatury, analizy instytucjonalno-prawnej.

Pozycja ustrojowa Zgromadzenia Federalnego

Konstytucja Konfederacji Szwajcarskiej sformułowała w swoich przepisach szereg zasad, które określiły ostateczny kształt i ramy funkcjonowania aparatu państwowego. Należy jednak zaznaczyć, że owe zasady nie są ujęte w konstytucji bezpośrednio (mówiąc inaczej, nie są literalnie określone z nazwy), co nie zmienia faktu, że wynikają one z norm konstytucyjnych. Polska doktryna rozróżnia takie zasady, jak: nadrzędność parlamentu, zasada federalizmu, demokracji bezpośredniej

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: michalpp1999@interia.eu, ORCID: 0009-0004-4706-0884.

¹ Z powodu rozbieżności między historycznymi, klasycznymi założeniami a współcześnie implementowanymi przez ustrój polityczno-prawny Konfederacji Szwajcarskiej.

² Badacze, którzy uznają przepisy konstytucyjne Konfederacji Szwajcarskiej za realizujące zasadę nadrzędności parlamentarnej, nie kwestionują równocześnie demokratycznego charakteru tego państwa.

(na wół bezpośredniej), zasada demokratycznego państwa prawa, zasada państwa socjalnego oraz zasada subsydiarności³ – nazywane są one zasadami ustrojowymi bądź naczelnymi⁴. Badając pozycję ustrojową Zgromadzenia Federalnego, należałoby przyjrzeć się przywołanej zasadzie nadrzędności. Norma ta wydaje się najważniejszym fundamentem całego aparatu państwowego, poprzez umiejscowienie tego organu powyżej w hierarchii porządku prawnego, a co za tym idzie, określenie jego stosunków z pozostałymi organami. Zgodnie z art. 148.1 Konstytucji Federalnej, „Zgromadzenie Federalne, [...] sprawuje najwyższą władzę w Federacji”⁵ – przepis ten zdaje się dosłownie realizować nadrzędną rolę parlamentu w stosunku do innych organów. Przywołany przepis o najwyższej władzy znajduje rozwinięcie w art. 169.1., który stanowi, że „Zgromadzenie Federalne wykonuje zwierzchni nadzór nad Radą Federalną i administracją federalną, sądami federalnymi i innymi podmiotami, którym powierzono realizację zadań Federacji”⁶. Oprócz tego należałoby również wyróżnić następujące przepisy:

- a) Art. 166.1 – „Zgromadzenie Federalne uczestniczy w kształtowaniu polityki zagranicznej i nadzoruje stosunki z zagranicą”⁷.
- b) Art. 171 – „Zgromadzenie Federalne może zlecać zadania Radzie Federalnej”⁸,
- c) Art. 175.2 – „Członków Rady Federalnej wybiera Zgromadzenie Federalne po każdym całkowitym odnowieniu Rady Narodowej”⁹.

W tym momencie analizy ustawy zasadniczej kształtować się już może pogląd, że szwajcarski konstytucjonalizm wyklucza zasadę podziału władzy, koncentrując tak daleko idące instrumenty polityczno-prawne w rękach jednego organu. Według Andrzeja Pułło, podział władzy w Konfederacji Szwajcarskiej nie jest wymieniony jako zasada ustrojowa, co za tym idzie, wydaje się, iż nie można mówić o istnieniu takiego systemu rządów w tym państwie¹⁰. Odczytując w taki sposób przepisy konstytucyjne, wysuwa się w tym miejscu pierwszy wniosek – to w gestii parlamentu leży kreowanie i kontrola pozostałych organów konstytucyjnych. Klasyfikuje to Szwajcarię w zupełnie innym miejscu ustrojowym niż klasyczny system parlamentarno-gabinetowy.

³ Z. Czeszejko-Sochacki, *System konstytucyjny Szwajcarii*, Warszawa 2002, s. 30–36.

⁴ A. Pułło, *Ustroje państw współczesnych*, Warszawa 2006, s. 207.

⁵ *Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r.*, Warszawa 2000, s. 88.

⁶ *Ibidem*, s. 93.

⁷ *Ibidem*, s. 92.

⁸ *Ibidem*, s. 93.

⁹ *Ibidem*, s. 95.

¹⁰ A. Pułło, *op.cit.*, s. 217.

Ze stanowiskiem o odrzuceniu podziału władzy jako zasady organizacyjnej aparatu państwowego nie mogą zgodzić się m.in. Zdzisław Czeszejko-Sochacki oraz Paweł Samecki. „Przemilczenie” przez ustawodawcę zasady podziału władzy nie jest bowiem dla badaczy jednoznaczne z odrzuceniem jej na rzecz skupienia władzy w rękach jednego organu, czyli parlamentu¹¹. Pogląd o istnieniu podziału władzy w tym państwie jest – według autora tego artykułu – bardziej przekonujący. Wgłębiając się w dalszą część ustawy zasadniczej, możemy przeczytać o Radzie Federalnej jako najwyższej władzy rządzącej, o czym stanowi art. 174 Konstytucji Federalnej¹². Artykuł zdaje się w swoim brzmieniu sugerować oddelegowanie części kompetencji w ręce egzekutywy. W tym miejscu wspomnieć należy także o dyrektywie interpretacyjnej wyodrębnionej z przepisów szwajcarskiej konstytucji – stanowi ona, że u podstaw szwajcarskiego porządku prawnego stoi zasada podziału władzy¹³. Powołując się na argumentację Z. Czeszejko-Sochackiego, badacz doszukuje się ostatecznie organizacji ustrojowej zasady podziału władzy, przywołując szwajcarski dorobek prawny postulujący rozdzielenie władzy na osobne ośrodki władzy w celu spełnienia stawianych przez państwo zadań. Aparat państwowy ma przez to działać w myśl zasady przejrzystości. Do władz naczelnych, oprócz Zgromadzenia Federalnego, zaliczane są także Rada Federalna oraz Sąd Federalny, umiejscawiając je w tym samym miejscu w hierarchii prawnej.

Na stanowisku o przyjęciu zasady podziału władzy jako zasady organizacyjnej aparatu państwowego Konfederacji Szwajcarskiej stoi sama Rada Federalna. W orędziu z okazji uchwalenia nowej konstytucji podkreśliła, że pomimo pominięcia w przepisach zasady podziału władzy, to Federacja realizuje swoją politykę w trzech klasycznych obszarach (egzekutywy, legislatury i judykatury) poprzez trzy ośrodki władzy – rząd, parlament i sądownictwo¹⁴. Decyzję o przywoływanym już „przemilczeniu” zasady podziału władzy, w brzmieniu przepisów ustawy zasadniczej, Rada argumentuje faktem, iż realizowanie klasycznej myśli podziału władzy jest w praktyce niewykonalne¹⁵. Według Rady, wynikać ma to z faktu nakładania się na siebie różnych kompetencji pochodzących z osobnych ośrodków władzy. Co za tym idzie, niemożliwe jest ograni-

¹¹ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 45

¹² Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r., (Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft) vom 18. April 1999 (SR 101), art. 174.

¹³ P. Samecki, *Zgromadzenie Federalne Parlament Konfederacji Szwajcarskiej*, Warszawa 2003, s. 8.

¹⁴ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 46–47.

¹⁵ *Ibidem*.

czenie się jedynie do kompetencji immanentnie wynikających z charakteru danego organu. Podsumowując swoje orędzie, organ wykonawczy uznał podzielenie władzy między różne ośrodki jako cechę zakotwiczoną w materii konstytucyjnej i podstawę szwajcarskiej demokracji, pomimo jej pominięcia w przepisach. Stanowisko Rady zdaje się potwierdzać także szwajcarska doktryna¹⁶.

Kompetencje parlamentu Konfederacji Szwajcarskiej

Istotnym kryterium w kontekście określenia miejsca parlamentu w hierarchii prawnej są niewątpliwie kompetencje, które zostały przyznane temu organowi przez szwajcarskiego ustawodawcę. Każdy parlament funkcjonuje przede wszystkim w celu zaspokojenia drogi ustawodawczej i wypełniania władzy pochodzącej z legislatywy. Nie inaczej jest przypadku Zgromadzenia Federalnego¹⁷. Na mocy Konstytucji Federalnej parlamentowi przyznano wydawanie aktów normatywnych w formie ustawy, rozporządzenia parlamentarnego bądź uchwały federalnej¹⁸.

W pierwszej kolejności należałoby pochylić się na najwyżej umiejscowionym w hierarchii aktem normatywnym, czyli wspomnianą ustawą. Ustawa zasadnicza wskazuje, by wszystkie przepisy prawne dotyczące spraw istotnych wydawane były w formie ustawy federalnej, wymieniając przy tym w art. 164 kompetencje dotyczące m.in.: wykonywania praw politycznych; ograniczenia praw konstytucyjnych; praw i obowiązków osób; kręgu zobowiązanych do płacenia podatków oraz przedmiotu i wymiaru podatków; zadań i świadczeń Federacji; obowiązków kantonów w zakresie wdrażania i wykonywania prawa federalnego; organizacji i postępowania przed władzami federalnymi¹⁹. Doktryna podkreśla jednak, że mimo enumeratywnego wymienienia podstaw do uchwalenia ustawy, to przepis ten nie ma charakteru zamkniętego²⁰.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Z. Czeszejko-Sochacki nazywa tę funkcję „rdzeniem” pozostałych kompetencji. *Ibidem*, s. 50.

¹⁸ E. Wilczewska-Furmanek, *Pozycja ustrojowa i rola Parlamentu Federalnego w świetle Konstytucji Federalnej Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 roku*, „Prawo i Polityka”, 2019, t. 9, s. 144.

¹⁹ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 164. Słusznie zauważa P. Sarnecki, że w tym przepisie zaczynają się kształtować instrumenty polityczne parlamentu, które są posunięte o wiele dalej niż w innych, europejskich odpowiednikach. P. Sarnecki, *Ustroje konstytucyjne państw współczesnych*, Kraków 2003, s. 356.

²⁰ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 68.

Ważny jest również drugi paragraf tego artykułu, który umożliwia parlamentowi oddelegowanie kompetencji ustawodawczych innym konstytucyjnym organom. Podkreśla się jednak, że w przypadku przekazania tych uprawnień organowi innemu niż Rada Federalna, zasadne jest zbadanie, czy istnieją obiektywne przesłanki do wystąpienia takiego oddelegowania oraz porównania jej z orzecznictwem Sądu Federalnego, który zajął się kwestią ograniczenia takich przesłanek²¹.

Przywołana wcześniej typologia aktów prawnych rozróżnia również tzw. ustawy „pilne”. Procedurę uchwalania tego rodzaju ustaw²² reguluje art. 165. Przywołany przepis stanowi, że jeżeli w obu izbach zostanie większością głosów uznana za pilną, to wchodzi w życie natychmiast po jej uchwaleniu. W ciągu stu dni od jej uchwalenia, na mocy art. 141.1, na żądanie 50 tys. obywateli można poddać ten akt normatywny pod głosowanie. Referendum z kolei determinuje przyszłość tej ustawy – w przypadku legitymizowania jej przez naród²³ ustawa pilna ma moc prawną przez cały okres, jaki został wskazany przez parlament. W przypadku odrzucenia jej moc prawna wygasa po roku. Konstytucja Federalna przewiduje również sytuację, że gdy debatowana ustawa nie może znaleźć podstaw prawnych w konstytucji²⁴, to ten akt prawny może zostać poddany pod głosowanie – tym razem musi być zatwierdzona nie tylko wolą narodu, ale i kantonów²⁵. Okres jej trwania determinują te same przesłanki, jakie zachodzą przy ustawie z podstawami konstytucyjnymi.

Innym aktem normatywnym rozróżnianym przez Konstytucję Federalną jest rozporządzenie parlamentarne, którego wydanie ustawa zasadnicza przewiduje w określonych przypadkach. Może to być przykładowo określenie limitu subwencji i zobowiązań kredytowych²⁶, czy też przewidziane w art. 173 sytuacje nadzwyczajne, w czasie których realizacja zadań zleconych parlamentowi może się odbyć poprzez wydanie właśnie

²¹ *Ibidem*.

²² Wątpliwości co do używania takiej terminologii wyraża A. Pułło. Badacz uważa, że termin ten powinien być stosowany dla aktów normatywnych, dla których tryb uchwalania przewidziany przez Konstytucję umożliwia poddawanie ich pod referendum. Ostatecznie wskazuje, że ustawa pilna powszechnie przyjęła się w języku polskim. A. Pułło, *op.cit.*, s. 234–235.

²³ W głosowaniu mamy zasadę pojedynczej większości, tj. przegłosowania danego rozwiązania wyłącznie przez naród. Mówimy tu o ustawie mającej podstawy konstytucyjne. *Ibidem*.

²⁴ Zazwyczaj są to akty normatywne uchwalane jako odpowiednik stanu nadzwyczajnego.

²⁵ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r., art. 165.

²⁶ *Ibidem*, art. 159.

rozporządzenia²⁷. Ze wspomnianymi sytuacjami nadzwyczajnymi łączy się również uchwała federalna. Ustawodawca korzysta z takiego sposobu stanowienia prawa w momencie, gdy dany obszar polityczno-społeczny wymaga częstej zmiany przepisów, jak na przykład dynamiczna zmiana sytuacji gospodarczej²⁸. Ten akt normatywny cechuje się największą swobodą wydawania ze strony parlamentu, gdyż jest „wyrazem jego woli”²⁹. Nie występuje tu obligatoryjne poddanie pod referendum, jest wyłącznie fakultatywne³⁰.

Kompetencje legislacyjne są najważniejszymi z uprawnień parlamentu, stanowiąc podstawę jego funkcjonowania. Zasadne wydaje się więc zbadanie formy, którą przybiera w Konfederacji Szwajcarskiej inicjatywa ustawodawcza, właśnie z perspektywy parlamentu. Inicjatywa ustawodawcza w przepisach Konstytucji przyznana jest każdemu deputowanemu, zarówno Rady Narodowej i Rady Kantonów, komisjom parlamentarnym, frakcjom oraz Radzie Federalnej. Samo postępowanie ustawodawcze może rozpocząć się w każdej z obu izb, w porozumieniu ich przewodniczących. Pierwszym krokiem w tej procedurze jest rozpatrzenie projektu przez specjalne komisje, najczęściej *ad hoc* powołane do danego projektu. Komisja z kolei może wprowadzać swoje zmiany w projekcie bądź wystąpić nawet z „kontrprojektem”. Po przeprowadzeniu debat projekt odsyłany jest do drugiej izby, w której przechodzi dokładnie tę samą procedurę. Warunkiem przyjęcia projektu jest zaakceptowanie tekstu przez obie izby, w takim samym brzmieniu. Dalej tekst przekazany jest do tzw. Komisji Redakcyjnej przygotowującej zaakceptowane brzmienie w językach urzędowych. Procedurę ostatecznie kończy „głosowanie finalne”³¹.

Polska doktryna wyróżnia również następujące funkcje należące do katalogu kompetencji parlamentu: funkcja kreacyjna względem Rady Federalnej³², Prezydenta Federalnego, Trybunału Federalnego; kierowniczą względem wymienionych organów; kontrolną; „quasi-sądową”³³; ogólne kompetencje finansowo-budżetowe, czyli prawo uchwalania budżetu, preliminarza oraz szeroko pojętej regulacji gospodarki finansowej państwa; militarno-obronną, gdyż to w kompetencji parlamentu leży

²⁷ *Ibidem*, art. 173.1 lit. c.

²⁸ K. Gołata, P. Deszczyński, *Demokratyczne systemy polityczne*, Poznań 2003, s. 114.

²⁹ A. Pułło, *op.cit.*, s. 235.

³⁰ P. Samecki, *Ustroje...*, s. 356.

³¹ M. Podolak, *System polityczny Szwajcarii [w:] Współczesne systemy polityczne*, red. B. Dziemidok-Olszewska, M. Żmigrodzki, Warszawa 2009, s. 173.

³² P. Samecki nazywa ją funkcją elekcyjną. P. Samecki, *Ustroje...*, s. 358.

³³ *Ibidem*, s. 369.

mobilizacja armii; ustrojowo-gwarancyjną, tj. sprawowanie pieczy nad relacjami między państwem a kantonami³⁴ oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych³⁵.

Parlament szwajcarski, na mocy Konstytucji Federalnej, przyjął szeroki katalog uprawnień, w tym często wchodzących w sferę kompetencji innych władz znajdujących się pod ich pieczęcią w ramach klasycznego podziału władzy. Stwierdzenie, że szwajcarski parlament przyjął kompetencje o wiele dalej posunięte niż parlamenty w innych państwach demokratycznych, wydaje się poprawne. Pochylając się nad tak daleko wybiegającymi poza zakres kompetencji znany z innych systemów politycznych uprawnieniami, dla części badaczy jasne jest, że zasada podziału władzy została tu właściwie odrzucona³⁶. Istotne z punktu potwierdzenia lub odrzucenia tezy będzie również zbadanie relacji między najważniejszymi organami.

Zgromadzenie Federalne a inne organy konstytucyjne

W ostatniej części artykułu zbadano relacje pomiędzy najważniejszymi, poza Zgromadzeniem Federalnym, organami, a właśnie parlamentem. Pozwoli to jeszcze dokładniej umiejscowić Zgromadzenie Federalne w szwajcarskim porządku konstytucyjnym. W tym miejscu należałoby zacząć od zbadania wcześniej przywoływanej już Rady Federalnej, czyli organu wykonawczego. Jak stanowi art. 174 Konstytucji Federalnej, „Rada Federalna jest najwyższą władzą rządzącą i wykonawczą Federacji”³⁷. Analizując ten przepis na kanwie ustrojowej, nie należy go odczytywać bez wspomnienia o art. 148.1, ustanawiającym z kolei miejsce Zgromadzenia Federalnego w porządku konstytucyjnym. Tam mieliśmy do czynienia ze „sprawowaniem najwyższej władzy w Federacji”. Takie rozgraniczenie na najwyższą władzę w ogóle, a najwyższą władzę w jej wymiarze wykonawczym, ponownie może sugerować słuszność koncepcji o braku podziału władzy w Konfederacji.

Aby oddać charakter tego organu nieco bardziej kompleksowo, bez abstrakcyjnego punktu wyjścia, zasadne wydaje się stwierdzenie, że organ ten na tle obecnej, najbardziej powszechnej formy parlamentaryzmu, mógłby sprawować funkcję rządu. A. Pułło uważa jednak określe-

³⁴ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 50.

³⁵ J.F. Aubert [i in.], *Parlament Szwajcarii*, Warszawa 2000, s. 89.

³⁶ A. Pułło, *op.cit.*, s. 229.

³⁷ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r.,..., art. 174.

nie „rząd” w przypadku Rady Federalnej za potoczne³⁸. Stwierdzenie to jest co najmniej wątpliwe, gdyż z posługiwaniem się wymiennymi określeniami nie ma problemu chociażby Z. Czeszejko-Sochacki³⁹. Mimo wszystko na zwrócenie uwagi zasługuje fakt, że funkcjonowanie i tryb organizacji znacząco różnią ją od rządów w innych państwach o tradycjach parlamentarnych⁴⁰.

Jedną z najbardziej specyficznych cech tego organu jest to, że w przeciwieństwie do klasycznych rządów w państwach parlamentarnych, ustawodawca szwajcarski zdecydował się na określenie konkretnej liczby członków. Zgodnie z art. 175.1 Rada Federalna jest organem siedmioosobowym⁴¹. Charakter Rady determinuje art. 177.1⁴², stanowiący o zasadzie kolegalności przy podejmowaniu decyzji⁴³. Odpowiedzialność za decyzje i funkcje, które wykonuje na podstawie ustawy zasadniczej oraz ustawy regulującej funkcjonowanie rządu⁴⁴, jest zbiorowa. Tryb powołania i organizacji Rady Federalnej jest właściwie punktem wyjściowym dla zbadania wzajemnych relacji między Radą a Zgromadzeniem Federalnym. Jest to wyróżniona wcześniej funkcja kreacyjna (elekcyjna) parlamentu względem Rady – art. 175.2 stanowi, że „Członków Rady Federalnej wybiera Zgromadzenie Federalne po każdym całkowitym odnowieniu Rady Narodowej”⁴⁵. Wybór dokonywany jest po każdych wyborach parlamentarnych przez obie izby, implikując tym nierozzerwalne powiązanie tych organów⁴⁶. Zgodnie z ustępem

³⁸ A. Pułło wspomina o nazywaniu ich członków ministrami, jednak w jego opinii jest to mniej zasadne. A. Pułło, *op.cit.*, s. 236. Z kolei problemu z używaniem takiej nomenklatury zdaje się nie mieć Małgorzata Podolak, literalnie nazywając członków Rady ministrami. M. Podolak, *op.cit.*, s.178; P. Sarnecki, *Ustroje...*, s. 359.

³⁹ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 58.

⁴⁰ Przede wszystkim pogląd z doktryny o tym, że funkcja rządzenia, a więc teoretycznie najważniejsza funkcja z perspektywy istnienia rządu, jest uznawana za funkcję podrzędną. *Ibidem*, s. 57.

⁴¹ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 175.1.

⁴² *Ibidem*, art. 177.1.

⁴³ Nie oznacza to dosłownego i pełnego rozumienia kolegalności, tj. procedowania nad każdą decyzją przy udziale kworum. Oczywiście takie podejmowanie decyzji występuje w pewnej skali, jednakże art. 177.3 przewiduje możliwość oddelegowania części spraw do odpowiednich departamentów federalnych. Zob. szerzej P. Sarnecki, *Ustroje...*, s. 372.

⁴⁴ Ustawa z dnia 21 marca 1997 r. o organizacji rządu i administracji (Regierungs- und Verwaltungsorganisationsgesetz) (RVOG) vom 21. März 1997 (SR 172.010), art. 4.

⁴⁵ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 175.2.

⁴⁶ Utwierdza to również fakt zrównania kadencyjności Rady Federalnej z kadencją parlamentu.

3 tego artykułu członkowie Rady wybierani są na okres 4 lat i mogą być nimi obywatele, którym przysługuje również bierne prawo wyborcze do Rady Narodowej⁴⁷. Zgromadzenie uzupełnia skład Rady w wyniku opróżnienia.

Samo funkcjonowanie Rady wskazuje na istnienie ścisłych stosunków pomiędzy nią a parlamentem. Jak w przypadku deputowanego do obu izb parlamentu, tak tutaj pojawia się zasada *incompatibilitas*, stanowiąca hamulec przed mieszaniem się i przenikaniem władz państwowych. Specyficznie kształtuje się również kwestia odpowiedzialności prawno-politycznej członków Rady. Nie istnieje bowiem żaden prawny mechanizm odwołania ich ze stanowiska poprzez uchwalenie wotum nieufności. Analogicznie nie występuje możliwość wyrażenia wotum zaufania. Konstytucja Federalna nie przewiduje także odwołania członka Rady w procedurze *impeachmentu*. Członkowie Rady nie są zobligowani do dymisji w razie negatywnej oceny parlamentu w zakresie sprawowania przez nich funkcji.

Konstytucja określa ustrojową pozycję Rady jako organu planującego i koordynującego działalność państwową. Realizuje ona cele państwowości wynikające z ustawy zasadniczej, kieruje jej rozwojem⁴⁸. Właściwie już w samym określeniu ustrojowej pozycji tego organu A. Pułło zdaje się widzieć wzajemne relacje – zdaniem badacza zasadne jest odczytywanie wspomnianego art. 180 wraz z treścią art. 173.1 lit. g, stanowiącego o współdziałaniu parlamentu w planowaniu ważnych dla państwa czynności⁴⁹. Należy wspomnieć o Radzie Federalnej jako organie stojącym na szczycie administracji państwowej. W tym miejscu najbardziej logiczne wydaje się wymienienie funkcji wykonawczej jako tej najważniejszej z punktu widzenia ustroju państwa. Art. 182.1 stanowi o wydawaniu przepisów prawnych w formie rozporządzeń wykonawczych⁵⁰, niemających jednak nic wspólnego z rozporządzeniami parlamentarnymi. Rozporządzenia wykonawcze ograniczone są jednak „wołą” parlamentu, ponieważ upoważnienie do wydania takiego aktu musi znaleźć umocowanie prawne nie tylko w Konstytucji, ale również

⁴⁷ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 175.3. Pomimo konstytucyjnego zapewnienia takiego prawa, praktyka polityczna wskazuje jednak elekcję potencjalnych członków z listy członków największych szwajcarskich partii politycznych.

⁴⁸ *Ibidem*, art. 180.1.

⁴⁹ A. Pułło, *op.cit.*, s. 238. Zdanie to podziela P. Sarnecki, który w swojej monografii również zwraca uwagę na istotę odczytywania tych przepisów wspólnie. P. Sarnecki, *Ustroje...*, s. 362.

⁵⁰ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 182.1.

w ustawie. Drugim przepisem z tego artykułu jest już funkcja powiązana z parlamentem, czyli oddelegowanie Radzie obowiązku wykonywania wydanych przez nią aktów normatywnych – ustaw oraz uchwał⁵¹.

Specyfiką Rady Federalnej jest jej współudział, a wręcz współpraca z parlamentem w zakresie funkcji prawodawczej. Konstytucja Federalna przekazuje tę funkcję do wachlarza kompetencji Rady. Badaną nadrzędność parlamentu w stosunku do pozostałych władz może kwestionować właśnie współdziałanie obu organów, w którym to Rada Federalna wydaje się nie podległym, a równorzędnym „partnerem”. Podczas procedury ustawodawczej komisje powołane do stworzenia projektów są obligatoryjnie zobowiązane do przedstawienia Radzie projektu ustaw, a Rada do jego zaopiniowania. Rada określa daty ustaw w zakresie ich wejścia w życie⁵². Zgodnie z art. 7 ustawy o organizacji rządu i administracji prowadzi wstępne postępowanie ustawodawcze, z zastrzeżeniem inicjatywy przysługującej wyłącznie parlamentowi. Dalej artykuł stanowi o kompetencji przedkładania parlamentowi projektów zmian w konstytucji, ustaw federalnych i dekretów. Ustawa powtarza również za konstytucją możliwość wydawania rozporządzeń wykonawczych⁵³.

W doktrynie spotkać się można ze stanowiskiem, że to właśnie inicjatywa ustawodawcza Rady Federalnej odgrywa w procedurze prawodawczej największą rolę, poprzez prowadzenie m.in. postępowania konsultacyjnego⁵⁴. Rada Federalna odpowiada za przygotowanie projektów aktów normatywnych i to na tym organie spoczywa główny ciężar inicjatywy ustawodawczej⁵⁵. Prerogatywy rządowe w kontekście ustawodawstwa zasługują na szczególne podkreślenie – sama inicjatywa parlamentu należy do rzadkości⁵⁶.

Kolejnym istotnym elementem, z perspektywy relacji Rada – Zgromadzenie, jest jedna z funkcji przysługujących temu drugiemu organowi. Wspomniana już w tym artykule funkcja kontrolna jest, według doktryny, jak również przy okazji wcześniej wspomnianych rozwiązań, naznaczona szwajcarską specyfiką⁵⁷. Podstawowym przepisem prawnym wyróżnianym w doktrynie w obrębie tej funkcji, jest art. 169.1, stanowiący o „sprawowaniu zwierzchniego nadzoru nad Radą Federalną”⁵⁸ poprzez

⁵¹ *Ibidem*, art. 182.2.

⁵² M. Podolak, *op.cit.*, s. 179.

⁵³ Ustawa z dnia 21 marca 1997 r. o organizacji rządu i administracji..., art. 7.

⁵⁴ P. Sarnicki, *Ustroje...*, s. 356.

⁵⁵ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 58.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ P. Sarnicki, *Ustroje...*, s. 364.

⁵⁸ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 169.1.

specjalnie powołane do tego komisje nadzoru. Użyte sformułowanie o „zwierzchnim nadzorze” może sugerować kompetencje zdecydowanie dalej idące niż klasyczna kontrola, a co za tym idzie, wydaje się to potwierdzać w pewnym stopniu nadrzędną pozycję parlamentu⁵⁹, a przynajmniej przyznanie mu daleko idących kompetencji. W obrębie tej funkcji odczytywać należy również art. 166.1 o nadzorowaniu stosunków z zagranicą, jednakże wraz z brzmieniem wcześniej wspomnianego art. 184.1 stanowiącego o zajmowaniu się przez Radę Federalną sprawami zagranicznymi. Pomimo istnienia daleko idących narzędzi kontrolnych, na mocy art. 180 Rada Federalna sama określa i koordynuje politykę państwową, nie jest ona narzucona przez jakikolwiek inny organ czy osobę piastującą określone stanowisko⁶⁰. Na wyróżnienie zasługuje również fakt, że przekazane parlamentowi środki wpływające na realizację zadań rządu nie są środkami wiążącymi. Na ponowne zwrócenie uwagi zasługuje również to, że Konstytucja nazywa Radę Federalną najwyższą władzą rządzącą i wykonawczą⁶¹. Zbadanie jednak relacji pomiędzy organami oraz funkcje Rady wydają się ostatecznie stwierdzać nie odrzucenie podziału władz, a właśnie próbę rozgraniczenia jej na klasyczne ośrodki.

Funkcją parlamentu kształtującą wspólne relacje jest też funkcja kierowniczo-inspiracyjna względem rządu⁶². Przede wszystkim należy tu wymienić uprawnienie parlamentu zawarte w art. 171, stanowiącym o możliwości zlecenia zadań Radzie Federalnej poprzez użycie środków umożliwiających wpływanie na sprawy z zakresu właściwości Rady Federalnej⁶³. Jako środki użyte w brzmieniu tego przepisu P. Sarnecki wymienia: postulaty, które obligują rząd do złożenia raportu, mające charakter niewiążący; niewiążące rezolucje, wymagające od rządu złożenia projektu ustawy w skonkretyzowanej sprawie lub podjęcie w niej określonych kroków. Możliwość wpływania na politykę rządu przewiduje również wymienione w art. 173.1 lit. e „podejmowanie środków dotyczących realizacji prawa federalnego”⁶⁴. Łączy się to z wspomnianą wcześniej obligatoryjnością wykonywania aktów normatywnych wydawanych przez Zgromadzenie Federalne, więc logiczne jest oddelegowanie parlamentowi środków umożliwiających monitorowanie realizacji tego przepisu prawnego.

⁵⁹ P. Sarnecki, *Ustroje...*, s. 364.

⁶⁰ *Ibidem*, s. 327.

⁶¹ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 174.

⁶² P. Sarnecki, *Ustroje...*, s. 360.

⁶³ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r...., art. 171.

⁶⁴ *Ibidem*, art. 173.1 lit. e.

W odpowiedzi na postawioną tezę należy postawić pytanie, czy w przypadku nadrzędności parlamentu, porządek konstytucyjny uczyniłby z Rady Federalnej równorzędnego „partnera” dla Zgromadzenia Federalnego w kwestii uchwalania prawa, a jest to podstawowa funkcja dla każdego parlamentu na świecie. Rada Federalna jest konstytucyjnie wyposażona w prerogatywę wydawania rozporządzeń oraz inicjatywy ustawodawczej. Oddelegowanie rządowi tych kompetencji skazuje wręcz parlament na podjęcie współpracy z tym ośrodkiem władzy, co wyklucza w tej kwestii zasadę supremacji parlamentarnej. Idąc za Bożeną Dziemidok-Olszewską, takie wnioskowanie jest poprawne, gdyż w swojej pracy o podziale władzy powołuje się m.in. na współpracę ośrodków władzy⁶⁵. Nadrzędną pozycję parlamentu wobec rządu wyklucza także kwestia odpowiedzialności jego członków. Nie istnieje żadna forma odpowiedzialności wobec parlamentu ani w formie wotum nieufności, ani procedury *impeachmentu*. Takie instrumenty dostępne są nawet w tych odmianach parlamentaryzmu, w których nie ma mowy o nadrzędności żadnej z władz, w tym właśnie władzy ustawodawczej. Wątpliwa w takim razie jest supremacja parlamentu, a przynajmniej względem rządu, jeżeli nie ma on nawet instrumentów odwoławczych wobec organu, który sam kreuje.

Drugim organem, którego badaniem w kontekście w relacji z parlamentem zajmę się w tej pracy, będzie Trybunał Federalny, zwany również przez część polskiej doktryny Sędem Federalnym⁶⁶. Jest to organ jednoizbowy z siedzibą w Lozannie⁶⁷, składający się obecnie z 40 sędziów⁶⁸. Wyborem składu zajmuje się Zgromadzenie Federalne, po wcześniejszym zaproponowaniu kandydatur przez Komisję Sądowniczą. Pomimo „politycznego” wyboru członkowie Trybunału odznaczają się dużą niezależnością⁶⁹, potwierdzoną w ustawie o Sądzie Federalnym⁷⁰. Na czele Trybunału stoi przewodniczący wraz z wiceprzewodniczącym, również wybierani przez parlament⁷¹. Ponownie należy przywołać obo-

⁶⁵ B. Dziemidok-Olszewska, *Kontrowersje wokół doktrynalnych założeń systemów rządów parlamentarnych* [w:] *Systemy rządów w perspektywie porównawczej*, red. J. Szymanek, Warszawa 2014, s. 83.

⁶⁶ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 60. Takie tłumaczenie pojawia się także w polskim przekładzie nazwy ustawy poświęconej temu organowi. E. Myślak, *System polityczny Konfederacji Szwajcarskiej*, Kraków 2014, s. 91.

⁶⁷ *Gerichtsorganisation*, Bundesgericht Tribunal, <https://www.bger.ch> (29.02.2024).

⁶⁸ Oprócz nich 19 sędziów pracujących w niepełnym wymiarze godzinowym. *Ibidem*.

⁶⁹ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 62.

⁷⁰ Ustawa z dnia 17 czerwca 2005 r. o Sądzie Federalnym (Bundesgesetz über das Bundesgericht) (Bundesgerichtsgesetz, BGG) vom 17. Juni 2005 (SR 173.110).

⁷¹ K. Prokop, *Szwajcaria* [w:] *Systemy ustrojowe państw współczesnych*, red. M. Grzybowski, S. Bożyk, Białystok 2012, s. 241.

wiążącą zasadę *incompatibilitas* – zgodnie z art. 6.1 przywołanej wyżej ustawy osoby piastujące urząd sędziego nie mogą wchodzić ani w skład Rady Federalnej, ani Zgromadzenia Federalnego⁷².

W przypadku Trybunału Federalnego, podobnie jak przy analizie zarówno Rady Federalnej, jak i Zgromadzenia Federalnego, mamy do czynienia z określeniem sytuującym go jako „najwyższą władzę”. Konstytucja nazywa Trybunał najwyższym organem sądowniczym w Federacji⁷³. Status tego organu został wzmocniony w obecnej ustawie zasadniczej i nadano mu pewną autonomię poprzez możliwość stanowienia własnej organizacji oraz postępowania przed tym organem. Organ powołuje także własną administrację⁷⁴. Zgodnie z treścią art. 189.1 Konstytucja Federalna powierza Trybunałowi rozpatrywanie skarg: na naruszenie prawa konstytucyjnego; naruszenie autonomii gmin i innych gwarancji kantonów na korzyść korporacji prawa publicznego; naruszenie umów międzynarodowych lub umów pomiędzy kantonami⁷⁵. Najważniejszą funkcją jest jednak rozpatrywanie skarg konstytucyjnych. Chodzi tu o możliwość wniesienia skargi przez obywatela w przypadku jego przeświadczenia o łamaniu jakiegokolwiek zagwarantowanego mu przez Konstytucję prawa wskutek działania władz publicznych⁷⁶. Wyróżnia się tu możliwość zaskarżenia aktów władzy ustawodawczej, przepisów prawnych stanowionych przez władze wykonawcze, jak i decyzji administracyjnych oraz wyroków sądowych⁷⁷.

Również w przypadku Trybunału Federalnego należy zbadać relacje ze Zgromadzeniem. Pierwszym obostrzeniem, wynikającym z Konstytucji, jest wyłączenie, na mocy znowelizowanego art. 189.4, spod kompetencji Trybunału możliwości uchylenia ustawy federalnej, z wyjątkami przewidzianymi przez ustawę⁷⁸. Są one dla Trybunału aktami wiążącymi. W przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności ustawy wydanej przez wyżej wspomniane organy, prawo szwajcarskie umożliwia temu Trybunałowi uchylenie wyłącznie wyroku sądowego lub decyzji administracyjnej wydanej na podstawie feralnej ustawy⁷⁹. Kwestia zmiany wa-

⁷² Ustawa z dnia 17 czerwca 2005 r. o Sądzie Federalnym..., art. 6.1.

⁷³ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r..., art. 188.1.

⁷⁴ Z. Czeszejko-Sochacki, *op.cit.*, s. 60.

⁷⁵ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r..., art. 189.1.

⁷⁶ Zarówno organ administracji federalnej, jak i kantonalej.

⁷⁷ P. Sarnecki, *Ustroje...*, s. 379.

⁷⁸ Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r..., art. 189.4.

⁷⁹ Pełna swoboda rozstrzygania tyczy się dopiero niezgodności prawa kantonalego.

dliwej ustawy pozostawiona zostaje wyłącznie do dyspozycji parlamentu, choć nie jest do takiej zmiany zobowiązany⁸⁰. W określeniu relacji parlamentu z Trybunałem Federalnym zastosowanie znajduje także art. 169, stanowiący o zwierzchnim nadzorze tego pierwszego organu. Brzmienie artykułu konstytucji powtarza również art. 3.1. ustawy o Sądzie Federalnym⁸¹. Kwestię władczego nadzoru rozwija następny, stanowiąc o tym, że parlament corocznie zatwierdza budżet, sprawozdanie finansowe oraz roczne sprawozdanie tego organu. Zgromadzenie Federalne ma również prerogatywę uchylecia immunitetu sędziowskiego w przypadku skargi organów ścigania, jeżeli sam Trybunał nie przychylił się wcześniej do takiego wniosku⁸².

Wyciągając końcowe wnioski w sprawie relacji obu organów, należy zauważyć, że chociaż zawiera się w niej funkcja kontrolna i elekcyjna względem Trybunału, to ostatecznie możliwości wpływania na ten organ nie są jakoś szczególnie rozwinięte. Jak wspomniano, pomimo sformułowania „zwierzchniego nadzoru” wobec m.in. właśnie Trybunału Federalnego, ten nadzór ogranicza się raczej do odbierania sprawozdań, co nie jest uprawnieniem niezwykłym. Nie może bowiem ani badać treści orzecznictwa tego organu, ani pociągać sędziów do odpowiedzialności na jego podstawie. Z kolei zaś możliwość wyboru sędziów wchodzących w skład tego organu przez parlament nie sprawia wrażenia, na tle rozwiązań europejskich, czegoś niezwykłego⁸³. Ostatecznie zasadny wydaje się wniosek, że w tym przypadku występuje pewna przewaga parlamentu, jednak nie jest ona szczególnie daleko posunięta, z racji braku możliwości kontroli orzecznictwa, co za tym idzie, pewnego politycznego zwierzchnictwa nad tym organem.

Zakończenie

Jak przedstawiono w powyższym artykule, szwajcarski konstytucjonalizm wykształcił specyficzne, jak na realia państwa demokratycznego, rozwiązania ustrojowe. Zgromadzenie Federalne korzysta z kompetencji znacznie dalej posuniętych i mogących zachwiać równowagę między władzami, bądź ich wzajemne ograniczanie, niż w przypadku zasady trójpodziału władzy. Szeroka kontrola wobec sprawowania polityki rzą-

⁸⁰ P. Samecki, *Ustroje...*, s. 380.

⁸¹ Ustawa z dnia 17 czerwca 2005 r. o Sądzie Federalnym..., art. 3.1.

⁸² P. Samecki, *Ustroje...*, s. 382.

⁸³ Mimo wszystko należy podkreślić, że Trybunał Federalny nie jest odpowiednikiem europejskich trybunałów konstytucyjnych.

dowej, mniejsza w przypadku kontroli Trybunału Federalnego, przejęcie prawa łaski od głowy państwa w uprawnieniach parlamentu, zlecenie zadań Radzie i tym podobne – tak szeroko posunięte uprawnienia – na pierwszy rzut oka mogą sugerować preponderancję parlamentu względem innych organów, z racji chociażby nawet przejęcia wielu prerogatyw, które obecnie w parlamentarnych państwach europejskich należą do gestii innych organów, wydzielonych właśnie w ramach zasady podziału władzy.

Głównym założeniem tego artykułu było przeanalizowanie systemu rządów w Konfederacji Szwajcarskiej, a co za tym idzie, pozycji ustrojowej parlamentu szwajcarskiego. Na podstawie badanej literatury i aktów prawnych należy stwierdzić, że podział władzy jest tu podstawą organizacji aparatu państwowego, aczkolwiek nie jest on literalnie ujęty. Nie zmienia to jednak faktu jego występowania i takiego sprawowania władzy w tym państwie. Nawet podchodzący sceptycznie do takich wniosków Andrzej Pułło, powołując się na rzekome odrzucenie myśli monteskiuszowskiej, wspomina o literze oraz duchu prawa. Należy więc przywołać wspomniane już orędzie Rady Federalnej – pomimo trudności w ujęciu tej zasady w przepisach konstytucyjnych, to jednak podział władzy jest według niej fundamentem szwajcarskiego ustroju. *Ergo*, zgodnie z duchem prawa, szwajcarska państwowość działa na podstawie podziału, bo taki cel przyświecał ustrojodawcy.

Nawet tak szerokie kompetencje parlamentu, zdaniem autora, nie przeważają o możliwości określenia parlamentu jako organu nadrzędnego względem innych. Mimo uprawnień kreacyjnych i kontrolnych parlament nie ma możliwości zdyscyplinowania lub usuwania członków organu, z którego pracy nie jest zadowolony. Szwajcarska konstytucja nie przewiduje wotum nieufności czy chociażby procedury *impeachmentu*, co podważa supremację parlamentu, wszakże to pierwsze rozwiązanie prawne przewiduje nawet system parlamentarno-gabinetowy, gdzie o nadrzędności parlamentu nie ma nawet mowy. Tyczy się to też braku możliwości faktycznej kontroli i ingerencji w orzeczenia sądowe Trybunału – co za tym idzie, można odważyć się na stwierdzenie, że gwarantowana konstytucyjnie i ustawowo niezależność i niezawisłość sędziowska w pewien sposób determinuje istnienie podziału władzy. Nie można zapomnieć o przytaczanej już wcześniej ogromnej roli rządu w stanowieniu prawa. Logiczne w tym wypadku jest wyciągnięcie wniosku, idąc za słowami orędzia Rady Federalnej, że przy okazji podziału władz te władze i tak będą się w większy bądź mniejszy sposób przenikać.

Najbardziej przekonującą argumentacją przedstawili w swoich pracach Zdzisław Czeszejko-Sochacki oraz Paweł Sarnecki. Badacze, powołując się także na zagraniczną literaturę, formułują tezę, która wydaje się najbliższa rzeczywistości. W ustroju Konfederacji Szwajcarskiej mamy do czynienia z podziałem władzy, jednak rozumianej w jej doktrynie i praktyce publiczno-prawnej. Parlament szwajcarski jest organem z wachlarzem kompetencji szerzej posuniętym niż jego odpowiedniki w innych państwach demokratycznych, jednakże dalej osadzonym w realiach podziału władzy. Specyfika rozwiązań ustrojowych w Federacji nie pozwala nam mówić o istnieniu tu parlamentarnej bądź prezydenckiej formy rządów. Z. Czeszejko-Sochacki powołuje się także na W. Hallera, który twierdzi, że w Szwajcarii do czynienia mamy z podziałem władz, jednakże w ramach specyfiki szwajcarskiej, nie do końca z ich wzajemną równowagą, co jest poglądem najbardziej przekonującym.

Bibliografia

- Aubert J.F. [i in.], *Parlament Szwajcarii*, Warszawa 2000.
- Czeszejko-Sochacki Z., *System konstytucyjny Szwajcarii*, Warszawa 2002.
- Deszczyński P., Gołata K., *Demokratyczne systemy polityczne*, Poznań 2003.
- Dziemidok-Olszewska B., *Kontrowersje wokół doktrynalnych założeń systemów rządów parlamentarnych* [w:] *Systemy rządów w perspektywie porównawczej*, red. J. Szymanek, Warszawa 2014, s. 83.
- Gerichtsorganisation*, Bundesgericht Tribunal, <https://www.bger.ch> (29.02.2024).
- Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r., Warszawa 2000.
- Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 r., (Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft) vom 18. April 1999 (SR 101).
- Myślak E., *System polityczny Konfederacji Szwajcarskiej*, Kraków 2014.
- Podolak M., *System polityczny Szwajcarii* [w:] *Współczesne systemy polityczne*, red. B. Dziemidok-Olszewska, M. Żmigrodzki, Warszawa 2009.
- Prokop K., *Szwajcaria* [w:] *Systemy ustrojowe państw współczesnych*, red. M. Grzybowski, S. Bożyk, Białystok 2012.
- Pułło A., *Ustroje państw współczesnych*, Warszawa 2006.
- Sarnecki P., *Ustroje konstytucyjne państw współczesnych*, Kraków 2003.
- Sarnecki P., *Zgromadzenie Federalne Parlament Konfederacji Szwajcarskiej*, Warszawa 2003.
- Ustawa z dnia 17 czerwca 2005 r. o Sądzie Federalnym (Bundesgesetz über das Bundesgericht) (Bundesgerichtsgesetz, BGG) vom 17. Juni 2005 (SR 173.110).
- Ustawa z dnia 21 marca 1997 r. o organizacji rządu i administracji (Regierungs- und Verwaltungsorganisationsgesetz) (RVOG) vom 21. März 1997 (SR 172.010).
- Wilczewska-Furmanek E., *Pozycja ustrojowa i rola Parlamentu Federalnego w świetle Konstytucji Federalnej Konfederacji Szwajcarskiej z dnia 18 kwietnia 1999 roku*, „Prawo i Polityka”, 2019, t. 9.

**The Federal Assembly of the Swiss Confederation – supreme authority
or classical parliament?**

Abstract

The purpose of the following article is to analyze both legally and doctrinally the systemic position of the Federal Assembly. The current research achievements has not developed a consensus among researchers and scholars on the principle of power organization implemented there, thus leading to a dispute in the doctrine. Currently, the doctrine advocates two views of the political apparatus of the Helvetian state – the position on the realization of the supremacy of parliament, unprecedented in democratic states, in opposition to the view that there is a separation of powers of power, albeit implemented in a specific way. The analyzed literature, together with the legal achievements of this state, indicate the validity of the second view.

Keywords: The Federal Assembly, separation of powers, supremacy of state power, system of government